

Kritika

Vzpon "tajkunov" izpred stoletja

Ana Perne

Carl Sternheim:
Iz junaškega
življenja meščanov. Režija
Aleksandar
Popovski.

Mestno gledališče
Ljubljansko.

★★★★★

Mestno gledališče ljubljansko je v sezono vstopilo z odločnim korakom, z zahtevno slovensko praižvedbo trilogije Carla Sternheima, ki je sploh prva slovenska uprizoritev del tega nemškega dramatika. Pravzaprav gre za izbor uvodnih treh iger sicer širše-

ga (šestdelnega) cikla s skupnim naslovom Iz junaškega življenja meščanov, ki ga prevzema tudi tokratna uprizoritev. Trojica iger (v prevodu **Milana Štefeta**), ki jih je Sternheim napisal med letoma 1911 in 1915, se torej loteva meščanstva, v katero avtor uperi satirično ost. Dramsko predstavljene meščani sicer pripadajo neki drugi dobi, njihova življenjska pot oziroma pohlepni vzpon skozi tri generacije neke družine pa brez večjih posodobitev ponudi možnost za vzporejanje z današnjim časom. To je prepoznala že sama repertoarna izbira iger in na tem gradi tudi režiser **Aleksandar Popovski**.

Sternheim v središče postavi člane družine Maske: v Spodnjicah z žanrsko oznako »meščanska veseloigra« nastopita uradnik Theobald in njegova žena Luise, v »komediji« Snob ima nosilno mesto njen sin Christian, ki ga, postaranega, ponovno najdemo v tridejanki 1913. Generalno torej dramatik družinske člane obravnava v komedijskem prijemu, vendar je žanrsko opredeljevanje lahko tudi nekoliko varljivo, saj se denimo Snob na neki točki pokaže kot nekaj povsem drugega od »čiste« komedije. S komičnostjo je najmočnejše prepredena prva igra, Spodnjice, ki dejanje sproži z moževimi zgroženimi očitki ženi glede njene izgube spodnjic na očeh javnosti. Popovski jo (v sodelovanju z dramaturginjo **Evo Mahković**) časovno umešča v 19. stoletje – spodnjice so seveda tiste dolge, s trakom zavezljive dokolenske hlače – ter v nasprotju z avtorjem, ki se niti ne obremenjuje z usklajenostjo letnic dogajanja in starostjo oseb (med prvo in tretjo igro naj bi minilo zgolj trinajst let), drugi dve igri umesti krepko čez polovico 20. stoletja oziroma v današnji čas. Družine, ki se je od preproste-

ga načina bivanja in uradniškega poklica medtem brez moralnih zadržkov povzpela na družbeni lestvici ter pridobila bogastvo in moč, tako ne gledamo več v letu 1913, pač pa prav danes, po preteku stoletja. Vzporednica, ki jo potegne Popovski, je torej nedvoumna, v časovnem premeščanju morda še preveč očitna (v nekdanjih povzpeticah zlahka prepoznamo tudi sodobnejše tajkune); klic po prenovi človeka in sveta, ki so ga sprožila dogajalnemu času igre sledeča leta, pa v uprizoritev vnaša z nadomeščanjem Sternheimovega zaključka z aktualnimi (danes vse pogosteje uporabljenimi) mislimi Srečka Kosovela.

Uprizoritev trilogije sicer upošteva posamezne značajске danosti delov in vsakega postavi v razlikovalnih estetskih okvirih (scenografijo podpisujeta **Numen** in **Ivana Radenović**, kostumografijo **Jelena Prokovič**): Spodnjice, ki se odigravajo na manjšem prostoru bidermajersko opremljene meščanske izbe, s poudarjanjem značilnih potez oseb vodvilsko stopnjujejo komičnost igre, Snob se na prostornejšem sobnem prizorišču s hladnostjo prikaza osredotoči predvsem na brezkompromisno povzpeticništvo osrednjega lika, 1913 pa naposled družino, zdaj postavljeno na izpraznjeno »apokaliptično« območje, opazuje na horizontu propada, soočeno z lastnimi rovovi. Žanrsko raznovrstna »kronologija« družine in družbe je ob razvidnem uprizoritvenem premisleku pa tudi s skrbnim oblikovanjem značajev (igralci nastopijo tudi v različnih vlogah), tako podana v zasledovanju specifičnosti spremenjenih družbenih okoliščin. Vendar bi celoti širokega časovnega razpona, ki vsebinsko vsekakor smiselno zajame tri Sternheimove igre, koristile dodatne uprizoritvene zgostitve, predvsem zato, ker se v samem razvoju dejanj igre mestoma že nekoliko izčrpavajo. Spodnjice ohranjajo pozornost predvsem z močnim komičnim zastavkom – posebej izrazite figure upodobijo **Jure Henigman**, **Jurij Drevenshek** in **Primož Pirnat** –, v Snobu težišče predstavlja surovost, ki jo v odnosih do bližnjih izraža **Matej Puc** v vlogi Christiana, v 1913 pa izstopi njegova življenjsko propadajoča podoba v razmerju do razlik, ki jih predstavlja trojica njegovih potomcev – ta bodisi kaže izgubljenost, bodisi beži pred stvarnostjo ali pa prednika celo prekosi v brezobzirnosti ravnanja. ✕

Page: 24

Reach: 118000

Country: SLOVENIA

Size: 268 cm2

2 / 2

Slovenska praižvedba polovice Sternheimovega cikla Iz junaškega življenja meščanov, ki so jo v režiji Aleksandra Popovskega pripravili v Mestnem gledališču ljubljanskem, je zahtevna, a premišljena in natančna predstava.

Fotografija: Barbara Čeferin